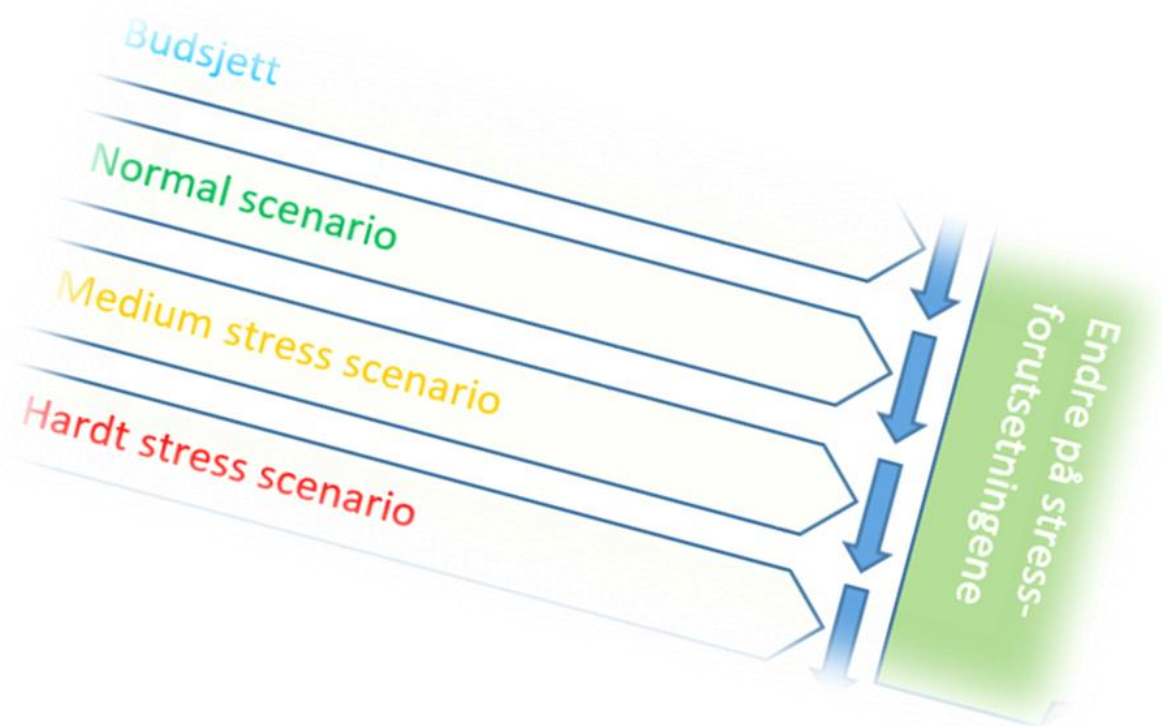

Pilar 3 - 2021

Offentliggjøring av finansiell informasjon i
Fana Sparebank

Innhold

1	Introduksjon.....	4
2	Om banken.....	4
2.1	Historien.....	4
2.2	Økonomien.....	5
3	Konsernforhold.....	6
3.1	Datterselskaper.....	6
3.2	Strategiske selskaper.....	6
4	Kapitaldekning og tilpasning til kapitaldekningsregelverket.....	7
4.1	Regulatoriske forhold.....	7
4.2	Uvektet kjernekapitaldekning.....	9
4.3	Fana Sparebanks overholdelse av regulatoriske kapitalkrav.....	9
5	Organisering, ansvar, ledelse og kontroll.....	10
5.1	Risiko- og kapitalstyring.....	10
5.2	Risikoer.....	11
5.3	Organisering og ansvar.....	12
5.4	Rapportering.....	15
5.5	Godtgjørelsesordning.....	16
5.6	Rekruttering.....	17
6	Beregning av regulatorisk kapital.....	18
6.1	Pilar 1.....	18
6.2	Pilar 2.....	18
6.3	Kapitalstrategi.....	19
7	Kredittrisiko.....	20
7.1	Overordnet.....	20
7.2	Styring og kontroll.....	21
7.3	Organisering av ansvar.....	22
7.4	Måling av risiko.....	23

7.5	Nedskrivning av utlån og garantier	23
8	Markedsrisiko	24
8.1	Overordnet	24
8.2	Likviditetsportefølje	24
8.3	Avkastningsportefølje.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
8.4	Øvrige finansielle instrumenter	25
8.5	Rapportering og måling.....	25
9	Likviditetsrisiko	26
9.1	Overordnet	26
9.2	Styring av likviditetsrisiko	27
9.3	Måling av risiko.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
9.4	Styring, kontroll og rapportering	Feil! Bokmerke er ikke definert.
10	Operasjonell risiko.....	28
10.1	Overordnet	28
10.2	Styring og kontroll.....	29
10.3	Måling av risiko.....	29
11	Compliance risiko.....	30
12	Andre risikoer	30
12.1	Klimarisiko.....	30
12.2	Forretningsrisiko.....	30
12.3	Konsentrasjonsrisiko.....	31
12.4	It-risiko / cyberrisiko	32
13	Krisehåndtering - kontinuitet og gjenoppretting.....	32

1 Introduksjon

Fana Sparebanks dokument om risiko- og kapitalforhold (Pilar 3) er utarbeidet for å gi informasjon om risikostyring, risikoeksponering og soliditet i overensstemmelse med informasjonskravene i CRR-forordningens del 8 (artiklene 431-455). Formålet med dokumentet er å sikre at markedsaktørene kan vurdere bankens risikoprofil, kapitalisering og styring og kontroll av risiko.

Dokumentet blir oppdatert årlig og publisert samtidig med banken sin årsrapport. Oppdatert informasjon om kapitalkrav og ansvarlig kapital blir kvartalsvis oppdatert og offentliggjort i form av note til banken sitt kvartalsregnskap eller i et separat appendix til dokumentet.

2 Om banken

2.1 Historien

Fana Sparebank ble etablert i 1878, og er en lokal og uavhengig sparebank. Gjennom historien har banken opparbeidet viktig innsikt, og har bygget en sterk posisjon som leverandør av banktjenester i Bergen og omkringliggende kommuner. Gjennom digitale løsninger tilbyr banken tjenestene til resten av landet. Banken ønsker å forbli en selvstendig og nær sparebank som skaper verdier og trygghet til bankens kunder, ansatte og eiere samt være en positiv bidragsyter for samfunnet rundt oss. Å forstå kundenes behov og gjennomføre nødvendige endringer i banken er avgjørende for å lykkes. Like avgjørende for å lykkes er forståelsen for og styring av finansiell og operasjonell risiko i bankvirksomheten. Mangelfull risikovurdering kan resultere i tap som kan svekke bankens soliditet og omdømme. I kombinasjon med dårlig likviditetsstyring kan bankens mulighet for å overleve som selvstendig aktør reduseres. Bankens egenkapital skal stå i forhold til risikonivået, og fungere som en støtpute mot resultatsvingningene. Like viktig er det at bankens lønnsomhet i tilstrekkelig grad skal kompensere for finansiell risiko og kapitalbruk. Konservative føringer for likviditetsporteføljen og finansieringsstrukturen skal legge til rette for god likviditetsstyring.

2.2 Økonomien

2.2.1 Soliditet

Ved utgangen av 2021 har banken **tilfredsstillende kapitaldekning (soliditet)**. I parentes vises fjorårstall.

	Faktisk	Styringsmål	Differanse
Ren kjernekapitaldekning	17,6 (16,9) %	14,5 (14,5) %	3,1 (2,4) %
Kjernekapitaldekning	18,4 (17,6) %	16,0 (16,0) %	2,4 (1,6) %
Ansvarlig kapitaldekning	20,5 (19,7) %	18,0 (18,0) %	2,5 (1,7) %

Styringsmålet ligger 1 prosentpoeng over regulatoriske kapitalkrav.

2.2.2 Likviditet og langsiktig finansiering

Ved utgangen av 2021 har bankkonsernet **tilfredsstillende likviditet**.

	Faktisk	Styringsmål	Differanse
LCR (30 dager)	180 (219) %	110 (110) %	70 (109) %
LCR (180 dager)	128 %	100 (100) %	28 %
NSFR	120 (123) %	100 (100) %	20 (23) %

2.2.3 Lønnsomhet

I 2021 har banken **tilfredsstillende lønnsomhet** gitt omstendighetene og avkastningsalternativene. Tidlig i koronakrisen tok styret og ledelsen beslutninger om reduserte utlånsrenter og opprettholdelse av (ny-)utlånsvirksomheten. Raske og betydelige rentekutt har redusert bankens egenkapitalavkastning, men ble begrunnet med bankens ønske om å ta samfunnsansvar i en krevende tid for mange.

	2021 / 31.12	2020 / 31.12	2019 / 31.12
Egenkapitalavkastning	4,9 %	4,9 %	7,5 %
Resultat etter skatt	Kr 133 mill.	Kr 127 mill.	Kr 182 mill.
Bokført egenkapital (eksklusiv hybrid)	Kr 2.656 mill.	Kr 2.543 mill.	Kr 2.434 mill.
Krav til ansvarlig kapital	Kr 2.528 mill.	Kr 2.530 mill.	Kr 2.393 mill.

3 Konsernforhold

3.1 Datterselskaper

Av vesentlige **datterselskaper** eier banken Fana Sparebank Eiendom AS og Fana Sparebank Boligkreditt AS. Kun sistnevnte har utlånsportefølje, og er det eneste datterselskapet som er eksponert for kredittrisiko. I tråd med konsolideringsreglene er begge selskapene fullt ut konsolidert i konsernets kapitaldekningstall.

Fana Sparebank Boligkreditt ble startet opp utelukkende for å utstede obligasjoner med fortrinnsrett i utlånene kjøpt av Fana Sparebank. Selskapet er underlagt egne kapitalkrav. Styret i selskapet har vedtatt overordnet strategi samt strategier for kredittvirksomheten, kapitalforvaltning, likviditetsstyring og styring av operasjonell risiko. En avtale med Fana Sparebank sikrer at selskapet inkluderes i konsernets prosess for styring av risiko- og kapitalforhold.

3.2 Strategiske selskaper

Av vesentlige **strategiske** selskaper eier banken ved utgangen av 2021 Brage Finans AS (5,34 prosent eierandel), Frende Holding AS (0,83 prosent eierandel) og Norne Eierselskap AS (8,26 prosent eierandel). Eierandelene er under 10 prosent, og regnes i kapitalkrav sammenheng som uvesentlige. Dermed beregnes det ikke finans- og goodwillfradrag. Derimot finner det sted forholdsmessig konsolidering (samarbeidende gruppe) av Brage Finans AS, mens Frende Holding AS påvirker pilar 2 som følge av regler for vurdering av risiko knyttet til eierandel i forsikringsforetak.

Bankens investering i Vipps AS på 30,5 millioner kroner ved utgangen av 2021 (0,46 prosent eierandel) behandles i sin helhet som goodwillfradrag.

4 Kapitaldekning og tilpasning til kapitaldekningsregelverket

4.1 Regulatoriske forhold

Kapitaldekningsregelverket i Norge har langt på vei reflektert EU's Capital Requirements Regulation and Directive –CRR / CRD IV. To unntak har vært Basel 1 gulvet og utsatt SMB-rabatt. Den 5. desember 2019 annonserte Finansdepartementet full innføring av CRR / CRD IV fra og med utgangen av 2019. En rekke bestemmelser i norsk 'rett' er nå erstattet av en henvisning til forordningen(e). Fjerning av Basel I gulvet fikk ikke direkte effekt for standardbanker som Fana Sparebank. IRB-bankene fikk derimot en fordel, fordi kapitalbruken gikk noe ned. SMB-rabatten gjør at banken kan holde noe mindre kapital for lån av en viss størrelse til små- og mellomstore selskaper. Som svar på disse 'lettelsene' introduserte Finansdepartementet den 11. desember 2019 økning i systemrisikobufferen fra 3 til 4,5 prosent. For banken sin del fom 31. desember 2022.

Som følge av koronaviruset og usikkerheten som fulgte, anbefalte Norges Bank og Finanstilsynet i mars 2020 Finansdepartementet om å redusere motsyklisk kapitalbuffer fra 2,5 til 1 prosent med umiddelbar effekt. Departementet fulgte anbefalingen. Formålet med endringen er å motvirke at bankene strammer inn på utlånspraksisen. Finansdepartementet har besluttet at motsyklisk kapitalbuffer økes til 1,5 prosent fra 30. juni 2022, til 2,0 prosent fra 31. desember 2022 og til 2,5 prosent fra 31. mars 2023, alle i tråd med råd fra Norges Bank.

Basert på ICAAP 2016 og øvrig rapportering, har Finanstilsynet gjort kjent at banken skal ha kapital utover pilar 1 kapitalkrav tilsvarende 2,5 prosent av beregningsgrunnlaget (pilar 2 kapitalkrav) for risikoer som banken er utsatt for og som ikke, eller bare delvis er dekket i pilar 1. Finanstilsynets krav fikk virkning fra 30. juni 2017. Banken er i dialog med Finanstilsynet med hensyn til bankens evaluering av risikoprofil og tilhørende kapitalbehov i løpet av 2022, herunder fastsettelse av nytt individuelt pilar 2 kapitalkrav. Uavhengig av tidspunktene for tilsynets vurdering av risiko- og kapitalforhold oppdaterer banken ICAAP/ILAAP hvert år, senest basert på økonomisk informasjon ved utgangen av 2021 og strategier for 2022 og fremover. Dokumentet besluttes av styret.

Tabell 1 viser bankens pilar 1 kapitalkrav. I 2022 vises vedtatt økning i systemrisikobufferen og motsyklisk kapitalbuffer fra henholdsvis 3,0 til 4,5 prosentpoeng

og fra 1 til 2 prosentpoeng. Første kvartal 2023 øker motsyklisk kapitalbuffer ytterligere til maksimalt nivå på 2,5 %.. Bankens kreditteksponering er i Norge, og motsyklisk kapitalbuffer gjeldende i Norge vektet dermed fullt ut.

Tabell 1 Prognose Pilar 1 kapitalkrav

Fana Sparebank sin modell for vurdering av risiko og kapitalforhold - Pilar 1 kapitalkrav (summen av minstekrav og bufferkrav)										
	Prognoseår 1, 2022		Prognoseår 2, 2023		Prognoseår 3, 2024		Prognoseår 4, 2025		Prognoseår 5, 2026	
Pilar 1 kapitalkrav	Mål	Endring	Mål	Endring	Mål	Endring	Mål	Endring	Mål	Endring
Ansvarlig kapital	17,0 %	2,5 %	17,5 %	0,5 %	17,5 %	0,0 %	17,5 %	0,0 %	17,5 %	0,0 %
Kjernekapital	15,0 %	2,5 %	15,5 %	0,5 %	15,5 %	0,0 %	15,5 %	0,0 %	15,5 %	0,0 %
Ren kjernekapital	13,5 %	2,5 %	14,0 %	0,5 %	14,0 %	0,0 %	14,0 %	0,0 %	14,0 %	0,0 %
	Krav/buffer	Endring	Krav/buffer	Endring	Krav/buffer	Endring	Krav/buffer	Endring	Krav/buffer	Endring
Minstekrav										
Ansvarlig kapital	8,0 %	0,0 %	8,0 %	0,0 %	8,0 %	0,0 %	8,0 %	0,0 %	8,0 %	0,0 %
Kjernekapital	6,0 %	0,0 %	6,0 %	0,0 %	6,0 %	0,0 %	6,0 %	0,0 %	6,0 %	0,0 %
Ren kjernekapital	4,5 %	0,0 %	4,5 %	0,0 %	4,5 %	0,0 %	4,5 %	0,0 %	4,5 %	0,0 %
Bevaringsbuffer	2,5 %	0,0 %	2,5 %	0,0 %	2,5 %	0,0 %	2,5 %	0,0 %	2,5 %	0,0 %
Systemrisikobuffer	4,5 %	1,5 %	4,5 %	0,0 %	4,5 %	0,0 %	4,5 %	0,0 %	4,5 %	0,0 %
Motsyklisk buffer	2,0 %	1,0 %	2,5 %	0,5 %	2,5 %	0,0 %	2,5 %	0,0 %	2,5 %	0,0 %

Banker som ikke oppnår tilfredsstillende soliditet i stresstester fra Finanstilsynet kan få krav om en planleggingsbuffer på toppen av de andre bufferne. Planleggingsbufferen skal inneholde kapital til å møte økt kapitalbehov i en stressituasjon. Bankens (egne) stresstestresultater tilsier ikke behov for en slik buffer.

Tabell 2 viser overholdelse av bankens styringsmål for ansvarlig kapital. Styringsmålet består av pilar 1 kapitalkrav for ansvarlig kapital, pilar 2 kapitalkrav og intern margin på en prosent. I prognosen for minstekravet er bankens gjeldende pilar 2-krav på 2,5 % videreført. Banken venter nytt vedtak for Pilar 2-krav fra Finanstilsynet i løpet av 2022. Som et konservativt anslag benyttes et pilar 2-krav på 2,5 % for alle perioder i prognoseperioden.

I et fremadskuende perspektiv holder banken seg over samlede kapitalkrav og styringsmålet, se tabellen under.

Omgjort tilsvarer kapitaldekningsmargin på 1,3 prosent tapsevne på 197 millioner kroner før banken bryter med styringsmålet. Bruk av grønn og rød farge i tabellen indikerer om endringene er positive eller negative for banken.

Tabell 2 Styringsmål, regulatorisk krav og ansvarlig kapital

Fana Sparebank sin modell for vurdering av risiko og kapitalforhold - Prognose styringsmål, regulatoriske krav og nøkkeltall											
Ren kjernekapitaldekning FSB konsern	Prognoseår 1; 2022		Prognoseår 2; 2023		Prognoseår 3; 2024		Prognoseår 4; 2025		Prognoseår 5; 2026		Normal scenario
	Faktisk	Endring fra 31.12	Faktisk	Endring	Faktisk	Endring	Faktisk	Endring	Faktisk	Endring	2021
Styringsmål	17,0 %	2,5 %	17,5 %	0,5 %	17,5 %		17,5 %		17,5 %		14,50 %
- Pilar 1 kapitalkrav	13,5 %	2,5 %	14,0 %	0,5 %	14,0 %		14,0 %		14,0 %		11,0 %
- Pilar 2 kapitalkrav	2,5 %		2,5 %		2,5 %		2,5 %		2,5 %		2,5 %
- Intern margin	1,0 %		1,0 %		1,0 %		1,0 %		1,0 %		1,0 %
Kapitaldekning											
- Valgt scenario	18,31 %	0,7 %	18,5 %	0,2 %	18,7 %	0,2 %	19,0 %	0,3 %	19,3 %	0,3 %	17,6 %
Differanse	1,3 %	-1,8 %	1,0 %	-0,3 %	1,2 %	0,2 %	1,5 %	0,3 %	1,8 %	0,3 %	3,1 %
Tapsevne	197		150		190		237		292		
Nøkkeltall	Normal scenario	Forrige scenario	Normal scenario	Forrige scenario	Normal scenario	Forrige scenario	Normal scenario	Forrige scenario	Normal scenario	Forrige scenario	
Egenkapitalavkastning	7,03 %	7,0 %	7,1 %	7,1 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %	4,9 %
Ren kjernekapitaldekn.	18,3 %	18,3 %	18,5 %	18,5 %	18,7 %	18,7 %	19,0 %	19,0 %	19,3 %	19,3 %	17,6 %
Vekst i RWA (før konsolide)	3,5 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %	3,1 %
Egenkapital	2.880	2.880	3.014	3.014	3.156	3.156	3.304	3.304	3.460	3.460	2.756
RWA (etter konsolide)	15.078	15.078	14.792	14.792	15.310	15.310	15.846	15.846	16.401	16.401	14.206
Netto renteinntekter	1,38 %	1,38 %	1,38 %	1,38 %	1,38 %	1,38 %	1,38 %	1,38 %	1,38 %	1,38 %	1,18 %
Leverage ratio	9,3 %		9,4 %		9,5 %		9,6 %		9,7 %		8,60 %

To likviditetskrav følger av regelverket. I følge CRD IV skal banken ha en LCR (liquidity coverage ratio) på minimum 100 prosent. Minimumsnivå på 100 prosent for NSFR (net stable funding ratio) ventes gjeldende fra juni. Som det fremgår av avsnitt 2.2.2 har banken tilfredsstillende likviditetsandel (LCR) og langsiktig finansiering (NSFR) ved utgangen av 2021. ILAAP viser tilfredsstillende nivåer for de to nøkkeltallene også i prognoseperioden på 12 måneder. For å unngå brudd opererer banken med en intern margin på ti prosent på toppen av LCR-kravet, og overvåker likviditetssituasjonen daglig.

4.2 Uvektet kjernekapitaldekning

For banker gjelder et minimumskrav på 3 prosent og et bufferkrav på 2 prosent. Kravet ble gjort gjeldende 30. juni 2017. Fana Sparebank overholder kravet med god margin. Ved utgangen av 2021 utgjør uvektet kjernekapitaldekning 8,6 prosent.

4.3 Fana Sparebanks overholdelse av regulatoriske kapitalkrav

I tråd med Finanstilsynets forventning skal banken styre etter et styringsmål som har en god margin over regulatoriske kapitalkrav. Standardmetoden anvendes for beregning av kredittrisiko, mens basismetoden for beregning av operasjonell risiko. Styret vurderer kapitalbehovet i et fremadskuende perspektiv, og vektlegger behovet for nødvendig handlingsrom for å kunne opprettholde normal utlånsaktivitet i nedgangsperioder og

behovet for at kapitaliseringen understøtter tilgangen til kapitalmarkeder også under vanskelige markedsforhold. Styret har derfor satt marginen til en prosent over kapitalkravene.

5 Organisering, ansvar, ledelse og kontroll

5.1 Risiko- og kapitalstyring

Det fremgår av 'Strategi Risikostyring og Internkontroll' at styret i Fana Sparebank er av den oppfatning at god risikostyring og internkontroll er avgjørende for å nå bankens mål. Banken sitt rammeverk for risikostyring og internkontroll skal bygge på krav i lov og forskrift. Overholdelse av regulatoriske krav vil blant annet bidra til at banken har en kapital som står i forhold til bankens risiko, likviditet til å dekke sine betalingsforpliktelser samt finansiering med løpetid som står i forhold til når utlån og andre aktiva gjøres opp.

Finansielt mål for banken er god risikojustert avkastning. En økning i risiko skal således gjenspeiles i økt forventet avkastning. Hvor mye risiko banken kan eksponere seg for (samlet risikonivå), avgjøres av bankens risikoevne (evne til å tåle svingninger i resultat) og -vilje. Type risiko avgjøres av kompetanse og fortrinn.

Banken har et fortrinn i å vurdere og prise kredittrisiko. Kredittrisiko som følger av utlånsvirksomheten skal derfor være den risikoeksponeringen som gir størst bidrag til bankens inntjening. Konsentrasjonsrisiko skal styres gjennom markedsdiversifisering, bransjediversifisering og maksimumsrammer for størrelsen på et enkelt engasjement og antall store engasjementer.

Kapitalforvaltningsvirksomheten skal gi et betydelig bidrag til bankens inntjening gjennom eksponering mot kredittrisiko. For å styre kredittrisikoen skal banken ha rammer for kredittulasjon (-løpetid) og motpartsrisiko.

Bankens renterisiko, aksjerisiko, valutarisiko og eiendomsrisiko skal være lav.

Målet for risikostyringen i banken er at volatiliteten (avvik fra forventet resultat) ikke skal overstige bankens margin før kapitalkravene ikke overholdes.

Tap som følge av operasjonelle feil skal kun i begrenset grad bidra til avvik fra forventet resultat. Styret har vedtatt maksimumsramme for slik eksponering

Banken sin strategi for risikostyring er å forstå, vurdere, kontrollere og prise risikoen. Forståelse for risikoen er en forutsetning for å eksponere banken for den. Gjennom fastsettelse av rammer skal risiko styres. Ved korrekt risikoprising skal banken kompenseres for eksponeringen. Banken skal anvende modeller både for å prise og kontrollere enkeltrisiko samt for å vurdere porteføljerisiko og -lønnsomhet.

5.2 Risikoer

Med utgangspunkt i overordnet strategi, strategi risikostyring og internkontroll samt ICAAP, fastsetter styret mål, strategi og risikorammer for følgende risikoer

5.2.1 Kredittrisiko

Kredittrisiko er risiko for tap som følge av at kunder og andre motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine betalingsforpliktelser ved forfall.

5.2.2 Markedsrisiko

Markedsrisiko er risiko for tap som følge av endringer i markedskurser som rente, verdipapirkurser eller valutakurser.

5.2.3 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko for ikke å være i stand til å innfri betalingsforpliktelser sine ved forfall eller ikke være i stand til å finansiere banken sin vekst uten vesentlig økning i kostnadene.

5.2.4 Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risiko for tap som følge av manglende eller sviktende interne prosesser eller system, menneskelige feil eller ytre hendelser.

5.2.5 Compliance risiko

Compliance risiko er risiko for regulatoriske sanksjoner, tap eller omdømmetap som følge av manglende overholdelse av lover og regler.

5.3 Organisering og ansvar

Banken er underlagt Finansforetaksloven. Loven setter krav til hvordan banken skal organiseres. Organiseringen av risikostyringsarbeidet er lagt opp rundt tre forsvarslinjer. Forsvarslinjene utgjør banken sin modell for risikohåndtering, risikokontroll og etterlevelse.

Første forsvarslinje; Forretningsområdene og ledelsen, inkludert styret, utgjør første forsvarslinje. Det enkelte forretningsområdet eier og styrer sine risikoer som en del av den operasjonelle virksomheten, og har ansvar for tilfredsstillende intern kontroll samt å identifisere, styre og rapportere risikoer i tråd med interne retningslinjer.

Andre forsvarslinje; Chief compliance officer og risk manager har ansvaret for å overvåke, identifisere, kontrollere og rapportere relevante risikoer samt lære opp og legge til rette. Linjen er uavhengig av forretningsområdene, og rapporterer direkte til administrerende direktør så vel som styret.

Tredje forsvarslinje; Linjen består av uavhengig intern kontroll ved internrevisjon som er outsourcet til PwC. Formålet er å overvåke bankens overordnede risiko- og kapitalstyring samt kontroll på vegne av styret i banken. Ansvaret inkluderer test av overholdelse av prosedyrer og retningslinjer samt vurdere om bankens modell for risiko- og kapitalstyring gir et godt uttrykk for bankens overordnede risiko- og kapitalsituasjon. Linjen utarbeider en årlig rapport til styret som også inneholder en vurdering av bankens vurdering av risiko- og kapitalforhold; ICAAP/ILAAP.

5.3.1 Nærmere om første forsvarslinje

Styret; Styret fastsetter bankens risikoevne. Videre påser styret at banken har egenkapital som står i forhold til virksomheten, og at banken er kapitalisert i tråd med regulatoriske krav. Styret fastsetter mål, strategi og risikorammer for samtlige virksomhetsområder (risikoer) herunder retningslinjer og rammer for risikostyring og internkontroll. Risikorapportering til styret skjer kvartalsvis. Styret har underutvalg som fungerer som forberedende organ for styret i ulike saker; risikoutvalg, revisjonsutvalg og godgjørelsesutvalg. Sammensetning av styret fremgår av bankens hjemmeside.

Styrets risikoutvalg; Risikoutvalget er et underutvalg av styret i banken. Utvalget har som formål å foreta mer grundige vurderinger på utvalgte saksområder og skal virke som et

saksforberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret. Utvalget skal støtte styret i utøvelsen av sitt ansvar for risikostyring, herunder risikostrategi, risikotoleranse, implementering og oppfølging av risikostrategien samt oppfølging av internkontroll og internrevisjon.

Styrets og det enkelte styremedlems ansvar endres ikke som følge av risikoutvalgets arbeid. Utvalget består av tre medlemmer valgt av og blant styrets medlemmer, hvorav et medlem av utvalget er styremedlem valgt av og blant de ansatte. Utvalget skal bestå av styremedlemmer som har tilstrekkelig kunnskap til å forstå og overvåke risikostyringen i banken for å kunne gi råd til styret. Administrerende direktør har rett til å delta på møter i risikoutvalget som observatør.

Styrets risikoutvalg møtes så ofte det finner det nødvendig, men minst én gang i kvartalet. Utvalget utarbeider en årlig møteplan i forbindelse med styrets årsplan. Minst én gang pr. år bør utvalget ha møter med henholdsvis internrevisjon og administrerende direktør. Risikoutvalgets møter vil sammenfalle med de møter som styret avholder og gjennomføres i forkant av styrets behandling av forskjellige saker som risikoutvalget har oppe til behandling. Det føres referat fra risikoutvalgets møter.

Risikoutvalget har myndighet til å undersøke alle forhold ved bankens drift. Alle ansatte i banken skal gi de opplysninger og den bistand som utvalget måtte be om. Utvalget kan ved behov engasjere ekstern ekspertise. Risikoutvalget skal avgrense sitt arbeid mot revisjonsutvalgets arbeidsfelt slik at det ikke skjer en vesentlig overlapping. Risikoutvalget bør arbeide med risikotoleransen, risikostrategien, risikostyring og internkontroll, risikorapporteringen samt oppfølgingen av internrevisjonens arbeid.

Sentrale arbeidsområder for risikoutvalget er

- Forberede styrebehandlingen på risikoområdet
- Gi råd om institusjonens eksisterende og fremtidige risikoappetitt og risikostrategi
- Følge opp implementeringen av risikostrategien
- Overvåke i hvilken grad bankens prising av produkter ut mot kundene reflekterer den risikoen som banken bærer, og i motsatt fall gi anvisning på forbedringer
- Beslutte innhold, omfang, format, og frekvens på den risikorapporteringen som utvalget og styret skal motta
- Vurdere hvorvidt de insentiver som følger av bankens belønningsordninger i tilstrekkelig grad tar hensyn til risiko, kapital, likviditet og (sannsynlighet og tidspunkt for) inntjening.

Styret i banken som sådan har ansvaret for bankens risikostyring. Risikoutvalget treffer ingen beslutninger på vegne av styret, men fremlegger sine vurderinger for styret, herunder gir råd til styret og gjennom sitt arbeid gir grunnlag for de vedtak styret gjør.

I 2021 ble det avholdt 6 møter i styrets risikoutvalg.

Styrets revisjonsutvalg; Revisjonsutvalget er et underutvalg av styret i banken. Utvalget har som formål å foreta mer grundige vurderinger på utvalgte saksområder og skal virke som et saksforberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret. Utvalget skal støtte styret i utøvelsen av sitt ansvar for regnskapsrapportering og finansiell informasjon, revisjon, intern kontroll og den samlede risikostyringen. Styrets og det enkelte styremedlems ansvar endres ikke som følge av revisjonsutvalgets arbeid.

Utvalget består av tre medlemmer valgt av og blant styrets medlemmer, hvorav et medlem av utvalget er styremedlem valgt av og blant de ansatte. Det velges en leder for utvalget. Minst ett av medlemmene skal ha regnskapsfaglig eller revisjonsfaglig kompetanse. Styremedlemmer som er ledende ansatte, kan ikke velges til medlemmer av revisjonsutvalget. Administrerende direktør har rett til å delta på møter i utvalget, som observatør.

Styrets revisjonsutvalg møtes så ofte det finner det nødvendig, men minst én gang i kvartalet. Utvalget utarbeider en årlig møteplan i forbindelse med styret årsplan. Minst én gang pr. år skal utvalget ha møter med henholdsvis ekstern revisor og administrerende direktør. Revisjonsutvalgets møter vil sammenfalle med de møter som styret avholder og gjennomføres i forkant av styrets behandling av forskjellige saker som revisjonsutvalget har oppe til behandling. Det føres referat fra revisjonsutvalgets møter på like linje med styrereferater.

Revisjonsutvalget har myndighet til å undersøke alle forhold ved bankens drift. Alle ansatte i banken skal gi de opplysninger og den bistand som utvalget måtte be om. Utvalget kan ved behov engasjere ekstern ekspertise.

I forbindelse med avleggelse av årsrapport, halvårsrapport og kvartalsrapport skal revisjonsutvalget diskutere vesentlige regnskapsmessige forhold med ledelsen og i tillegg ekstern revisor ved årsrapporten. I tillegg skal utvalget gjennomgå og vurdere de regler og prosedyrer som Fana Sparebank har utarbeidet for å oppfylle sin regnskapsrapportering og annen økonomisk rapportering til Oslo Børs og finansmarkedene.

Revisjonsutvalget skal i denne sammenhengen forberede styrets kvalitetssikring av Fana Sparebanks finansielle rapportering.

I forhold til ekstern revisor skal utvalget se til at ekstern revisor opptrer uavhengig i forhold til ledelsen mv.

Revisjonsutvalg avgir en saksgjennomgang for styret. Styret vil normalt i forlengelsen av utvalgets behandling, ta beslutninger basert på utvalgets foregående saksgjennomgang. Revisjonsutvalget skal ikke treffe beslutninger på vegne av styret, men gjennom sitt arbeid gi grunnlag for de vedtak som styret gjør.

I 2021 ble det avholdt 6 møter i styrets revisjonsutvalg.

Styrets godtgjørelsesutvalg; Godtgjørelsesutvalget er forberedende organ for styret sin behandling av kompensasjonsordningen til banken.

Administrerende direktør; Administrerende direktør har ansvaret for overordnet risikostyring, implementering av risikostyringssystemene og overvåking og rapportering av risikoeksponeringen samt delegering av fullmakter. Under administrerende direktør ligger også rådgivende komiteer; Balansestyringskomiteen og PM og BM kredittkomite. Sammensetning av administrerende direktørs ledergruppe fremgår av bankens hjemmeside.

5.4 Rapportering

Bankens styringsdokumenter er viktige for å utføre virksomhetene i tråd med bankens risikoevne og ledelsens risikovilje. De overordnede betraktningene og føringene fremgår av Strategi Risikostyring og Internkontroll. Detaljerte og presise føringer i form av mål, strategi og rammer fremgår av de ulike risikostrategiene, og er langt på vei et resultat av bankens vurdering av risiko- og kapitalforhold (ICAAP / ILAAP). Rapportering av styrefastsatte rammer gir styret og ledelsen grunnlag for å vurdere om virksomhetsutførelsen er som forutsatt.

Styringsdokument	Mottaker	Frekvens	Kommentar
Risikostrategier, herunder -Strategi Risikostyring og Internkontroll -Strategi styring av operasjonell risiko -Kredittstrategi	Styret	Årlig	Behandles i ledergruppen i god tid før styrets behandling.

-Kapitalforvaltningsstrategi -Likviditetsstyringsstrategi			
Risikorapportering	Styret	Kvartalsvis	Rapportering av styrefastsatte risikorammer
ICAAP / ILAAP	Styret	Årlig	Behandles i ledergruppen i god tid før styrets behandling. I tillegg 1-2 løypemeldinger til styret.
Regnskapsrapporter	Styret	Årlig, kvartalsvis og månedlig	
Nedskrivningsnotat	Styret	Kvartalsvis	
Notat om godtgjørelsesordning	Styret	Årlig	

5.5 Godtgjørelsesordning

Styret i banken er opptatt av at godtgjørelsesordningen skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med bankens risiko, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter. Styret fastsetter og sørger for at banken til enhver tid har og praktiserer retningslinjer og rammer for en god godtgjørelsesordning.

Ordningen omfatter også Fana Sparebank Boligkreditt. Banken har et eget godtgjørelsesutvalg oppnevnt av styret. Utvalget består av tre medlemmer valgt av og blant styrets medlemmer, hvorav et medlem av utvalget er styremedlem valgt av og blant de ansattes. Banken foretar minst en gang i året en gjennomgang av praktiseringen av ordningen, og det utarbeides en skriftlig rapport som gjennomgås av uavhengig kontrollfunksjon. Det er utarbeidet en egen instruks for godtgjørelsesutvalget som er godkjent av styret. I dette dokumentet offentliggjøres informasjon om bankens godtgjørelsesordning.

Alle ansatte og tillitsvalgte er underlagt reglene, med særskilte regler for følgende gruppering av ansatte; ledende ansatte, ansatte med arbeidsoppgaver som er av vesentlig betydning for bankens risikoeksponering samt ansatte med kontrolloppgaver.

Hovedprinsippet for godtgjørelse i banken er fast lønn. Det er likevel enighet om at dette ikke skal være til hinder for å avtale at deler av lønnen kan være resultatbasert. Det skal i så fall avtales klare kriterier mellom avtalepartene for dette. Lønnssystemet baserer seg på en grunnlønn i forhold til stillingskategori. Lønnssystemet består av to deler, gruppering av stillinger og lønnsevaluering av medarbeider. Det første er et hjelpemiddel til å innplassere stillingen i en stillingsplan, basert på stillingens faglige innhold og ansvar, mens det siste er et system for årlig vurdering av medarbeideren.

Med virkning fra 1. januar 2017 er alle ansatte omfattet av en felles kollektiv innskuddspensjonsordning. Alle bankens ansatte har personskadeforsikring. I tillegg har ledergruppen og nøkkelpersoner reiseforsikring med utvidet dekning.

Alle fast ansatte i banken og datterselskapene tilbys funksjonærbetingelser på lån og innskudd i banken, samt rabatt på forsikringer gjennom Frende.

Banken har ingen etablerte bonusavtaler/resultatlønnsavtaler. Det ble ikke besluttet noen påskjønnelse til bankens ansatte basert på regnskapsåret 2021. Banken har ingen faste etterlønnsordninger. Tillitsvalgte mottar godtgjørelse basert på satser vedtatt av generalforsamlingen.

Det vises til årsregnskapet for 2021 publisert på bankens hjemmeside for nærmere informasjon

- Note 39 Godtgjørelse og lån til ledende ansatte og tillitsvalgte
- Note 37 Pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader.

5.6 Rekruttering

Banken har rutine for innledning av arbeidsforhold. Når en stilling blir ledig, vurderer virksomhetsleder om stillingen bør opprettholdes i sin nåværende form. Ved endring forelegges saken de tillitsvalgte til uttalelse. Administrerende direktør avgjør saken. Hvis stillingen skal opprettholdes og besettes på nytt, skal det informeres om den ledige stillingen i organisasjonen. Virksomhetsleder i samråd med HR direktør og hovedtillitsvalgt vurderer hvorvidt stillingen skal utlyses eksternt. Rutinen inneholder bestemmelser om utlysningstekst, utvelgelse av kandidater til intervju, hvem som deltar på intervju, dokumentasjon og sjekk av referanser. Videre beskriver rutinen ansettelsesutvalgets ansettelsesmyndighet samt tilbudsprosessen.

6 Beregning av regulatorisk kapital

6.1 Pilar 1

Pilar 1 omhandler minstekravet til ansvarlig kapital for kredittrisiko, operasjonell risiko og markedsrisiko som er fastsatt til 8 prosent. I tillegg kommer kravet til kapitalbevaringsbuffer, systemrisikobuffer og motsyklisk buffer på henholdsvis 2,5, 3 og 1 prosent. Samlet bufferkrav ved årsslutt 2021 var 6,5 prosent. Summen av minstekrav og bufferkrav var 14,5 % i Pilar 1. Motsyklisk buffer er vedtatt økt til 2,5 % fra og med mars 2023, med tre økninger på 0,5 prosentpoeng ved juni og desember 2022 og mars 2023.

Systemrisikobuffer øker fra 3 til 4,5 prosent fra og med 31. desember 2022. Samlet bufferkrav ved årsslutt 2022 øker til 9 prosent. Summen av minstekrav og bufferkrav blir 17,0 % i Pilar 1, hvorav 13,5 % skal dekkes med ren kjernekapital.

Kapitaldekningen fastsettes som forholdet mellom bankens samlede ansvarlige kapital og beregningsgrunnlag for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Banken benytter standardmetoden for å fastsette beregningsgrunnlaget for kreditt- og markedsrisiko samt basismetoden for å fastsette beregningsgrunnlaget for operasjonell risiko.

6.2 Pilar 2

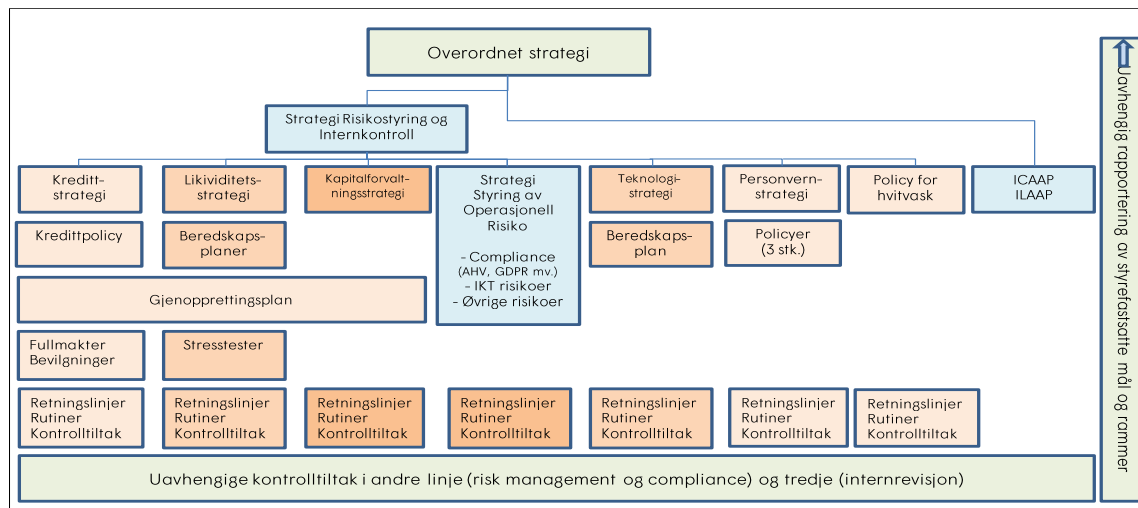
Pilar 2 stiller krav til bankens kapitalvurderingsprosess. Formålet er å sikre en strukturert og dokumentert prosess for vurdering av konsernets risikoprofil og tilhørende kapitalbehov på kort og lang sikt. ICAAP omfatter de risikotyper som ikke er dekket av Pilar 1, og skal være fremoverskuende. Risikoene er i all hovedsak beregnet med modellene som Finanstilsynet gjør rede for i Rundskriv 12/2016.

Som nevnt i avsnitt 3.1 konsolideres Fana Sparebank Boligkreditt AS og Fana Sparebank Eiendom AS. ICAAP-dokumentet for 2022 er utarbeidet for Fana Sparebank konsern. Konsernets kapitalbehov vurderes med utgangspunkt i en konsolidert prosess.

Figur 1 illustrerer hvordan risiko- og kapitalvurderingsprosessen integreres med strategiprosessen ved at ICAAP / ILAAP og Strategi Risikostyring og Internkontroll legger betydelige føringer for samtlige (del-)risikostategier. ICAAP / ILAAP vedtas av styret i mars. Vurderingene og resultatene er sentrale når kapitalforvaltningsstrategi,

likviditetsstyringsstrategi og kredittrisiko revideres i løpet av høsten. Strategiene påvirker budsjettet i betydelig grad.

Figur 1 Integrering av prosesser

I forkant av styrets behandling i mars har følgende funnet sted

- løypemelding(er) til styret i månedene før
- 'oppdatering' av bankens modell for å vurdere risiko og tilhørende kapitalbehov
- ledergruppens behandling av foreløpige resultater
- ledergruppens behandling av utkast til ICAAP / ILAAP
- uavhengig gjennomgang av prosess og dokument
- styrets gjennomgang av ICAAP / ILAAP blant annet på bakgrunn av uavhengig bekreftelse.

Risk manager har ansvaret for å utvikle og oppdatere prognosemodell og modell for vurdering og beregning av risiko- og kapitalbehov. Risk manager har ansvaret for å produsere dokumentet.

6.3 Kapitalstrategi

Banken skal overholde regulatorisk krav til ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig kapital, og har derfor styringsmål for de tre som ligger ett prosentpoeng over samlet kapitalkrav. Bankens utlånsvekst skal finansieres av økt egenkapital som følge av positivt årsresultat. For å hindre at bankens egenkapitalavkastning begrenser veksten, vedtar styret mål om tilfredsstillende egenkapitalavkastning. Banken har tatt opp ansvarlig lån

og utstedt hybridkapital for å overholde krav til ansvarlig kapital og kjernekapital. Også fremover vil instrumentene benyttes for å overholde kapitalkrav. Bankens vedtekter åpner opp for å gi kundeutbytte. Utbytte reduserer vekstevnen noe, men er positivt for kundelojalitet.

Banken har ulike alternativer for å håndtere en forverret soliditetssituasjon. Banken har potensial for å øke opptak av ansvarlig lån og utstede hybridkapital. Står banken i fare for å mangle ren kjernekapital kan kundeutbytte og gavetildeling revurderes.

Årsresultatet kan forbedres ved å øke utlånsrentene og/eller redusere innskuddsrentene. For å redusere (risikovektet beregnings-) grunnlag for kapitalbehov kan utlånsveksten reduseres og eiendeler kan selges. Bankens tiltak for å bøte på svekket likviditet, soliditet eller lønnsomhet er gjort rede for i bankens beredskapsplan og gjenopprettingsplan.

7 Kredittrisiko

7.1 Overordnet

Styrets retningslinjer for bankens kredittvirksomhet bygger på bankens hovedstrategi generelt, ICAAP samt Strategi Risikostyring og Internkontroll spesielt. Retningslinjene revideres minimum årlig. Føringer for bærekraft følger av bankens hovedstrategi. I relasjon til kredittvirksomheten skal all kredittgivning sikre at banken bidrar positivt til klima, miljø, sosiale forhold og god virksomhetsstyring. Banken skal gjennom en aktiv tilpasning av kredittvirksomheten stimulere til oppnå en lav-karbon, klimastabil økonomi.

Det fremgår av Strategi Risikostyring og Internkontroll at kredittrisiko som følger av utlånsvirksomheten skal være den risikoeksponeringen som gir størst bidrag til bankens inntjening. Konsentrasjonsrisiko skal styres gjennom markedsdiversifisering, bransjedi-versifisering og maksimumsrammer for størrelsen på et enkelt engasjement og antall store engasjementer. Av hensyn til lønnsomhet og risikodiversifisering skal bankens kredittvirksomhet omfatte både person- og bedriftskunder. Egenkapitalkrav favoriserer lån med pant i bolig, mens avkastningsforventning taler i favør av bedriftsfinansiering. For å styre kredittrisikoen er det vedtatt maksimumsramme for andel av totale utlån til bedriftskunder. Banken kan gi kreditt til personkunder med tilfredsstillende likviditet, sikkerhet og atferd. Tilfredsstillende sikkerhet forutsetter at bolig eller annen fast eiendom er i Norge. Banken kan gi kreditt til bedriftskunder med hovedvirksomhet i

angitte, nærliggende kommuner. Se avsnitt 7.2.1 for nærmere om verdivurdering av sikkerhet mv.

Porteføljene av kreditt til person- og bedriftskunder skal reflektere bankens fokus på betjeningsevne ved at en vesentlig del skal ha lav sannsynlighet for mislighold. For å øke risikojustert avkastning kan deler av porteføljen ha middels sannsynlighet for mislighold. Med samme begrunnelse kan banken tilby kreditt uten sikkerhet.

7.2 Styring og kontroll

Kredittrisiko er risiko for tap som følge av at kunder og andre motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine betalingsforpliktelser ved forfall. Rammeverket for styring av kredittrisiko kan beskrives slik

- Kreditstrategi
- Kredittpolicy PM og BM
- Fullmakts- og bevilgningsreglement
- Kreditthåndbok med tilhørende rutiner
- Modell(er) for beregning av et utlåns egenkapitalavkastning / pris (rente), kapitalbruk mv.

De tre førstnevnte besluttes årlig av styret. Strategien legger føringer på porteføljenivå, mens policy gir regler for det enkelte lån.

7.2.1 Vurdering av sikkerhet

Maksimal kredittrisiko er representert ved balanseført verdi av de finansielle eiendelene inkludert derivater i balansen. Banken har i tillegg kredittrisiko knyttet til poster utenom balansen som garantier, trekkfasiliteter mv. Se standardkjema publisert på bankens hjemmeside for nærmere informasjon. Lån og kreditter gis som hovedregel kun mot betryggende sikkerhet. Som sikkerhet skilles det mellom tre hovedtyper pant

- Pant i fast eiendom
- Pant i løsøre
- Andre sikkerheter

På PM er hovedregelen at lån med pant i fast eiendom ikke skal overstige en belåningsgrad på 85 prosent av forsvarlig verdigrunnlag (markeds-/omsetningsverdi).

Regelen er i tråd med Finanstilsynets forskrift om krav til nye lån med pant i bolig. For andre typer lån kan belåningsgraden variere. Det stilles krav til løpende vurdering av sikkerhetenes realisasjonsverdi.

På BM gis det som hovedregel lån og kreditter med pant i fast eiendom på inntil 80 prosent av forsvarlig verdigrunnlag. For andre typer lån kan belåningsgraden variere. Det stilles krav til løpende og forsvarlige vurderinger av sikkerhetenes realisasjonsverdi. Realisasjonsverdiene begrenses oppad til pantobligasjonenes pålydende og hensyntar obligasjonenes prioriterte rekkefølge.

Regelverket regulerer i detalj hvilke lån som kan overføres til Fana Sparebank Boligkreditt AS. Dette er lån som benyttes som sikkerhetsmasse for utstedte obligasjoner med fortrinnsrett. Regelverket er strengere enn ved vanlig långivning til bolig, og loven krever også en uavhengig gransker oppnevnt av Finanstilsynet og uavhengig verdivurdering av hvert enkelt pant.

Finansielle derivater er avtaler som inngås for å sikre finansielle verdier i form av rentevilkår og verdi av egenkapitalinstrumenter for bestemte perioder. Det finnes flere typer finansielle derivater, men banken har kun benyttet rentebytteavtaler for å sikre banken mot svingninger mellom korte og lange renter i rentemarkedet. Dette er avtaler som gjøres med andre finansinstitusjoner, der vi bytter kontantstrømmer for et avtalt beløp over en avtalt periode.

Bankens motregningsadgang følger alminnelige regler i norsk lov. Mot finansielle institusjoner er det inngått standardiserte ISDA-avtaler som gir partene motregningsrett ved eventuell mislighold. Det er i tillegg inngått tilleggsavtaler om sikkerhetsstillelse (CSA). Banken har ingen poster som er nettoført i balansen.

Banken har rutine(r) for verdivurdering av sikkerhet. Formålet med rutinen er å fastsette estimat for fremtidig realisasjonsverdi for panteobjekt i en forsert realisasjonssituasjon.

7.3 Organisering av ansvar

Bankens risikostyringsorganisasjon innenfor kredittområdet omfatter

- Styret
- Administrerende direktør

- Kredittkomiteer BM og PM
- Direktør kreditt og juridisk
- Direktør BM
- Direktør PM
- Ledere PM / Leder Innovasjon og teknologi
- Rådgivere
- Fagansvarlig for spesialengasjement
- Analyse-/kontrollfunksjon (depot, middle office, risk manager, chief compliance officer, intern revisjon)

I bankens kredittstrategi er roller/ansvar for hver del av kredittorganisasjonen beskrevet i detalj.

7.4 Måling av risiko

Banken bruker standardmetoden for beregning av kapitalkrav i Pilar 1. I tillegg metodene som Finanstilsynet har gjort rede for i rundskriv 12/2016 for Pilar 2 kapitalkrav.

Banken benytter en risikoklassifiseringsmodell for kategorisering av kredittporteføljen. Bankene klassifiserer kundene på bakgrunn av sannsynligheten for mislighold de kommende 12 måneder. Det er utviklet ulike modeller for personmarked- og bedriftskunder. Modellen er delt inn i 10 risikoklasser i tillegg til en klasse for mislighold og tap. Banken har søknadsscore og porteføljescore på kundenivå. Modell for søknadsscore blir benyttet for å regne ut misligholds sannsynligheten når en kunde søker om et lån eller en kreditt, men porteføljescoremodellen blir brukt til å beregne sannsynligheten for alle løpende engasjement ved utgangen av hvert måned.

7.5 Nedskrivning av utlån og garantier

Banken har utarbeidet en modell for å beregne tap i samsvar med kravene i IFRS 9. Modellen er gjort rede for i note i årsregnskapet for 2021.

8 Markedsrisiko

8.1 Overordnet

Styrets retningslinjer for bankens kapitalforvaltning bygger på bankens hovedstrategi generelt, likviditetsstyringsstrategi, ICAAP og Strategi Risikostyring og Internkontroll spesielt. Retningslinjene revideres minimum årlig. Føringer for bærekraft følger av bankens hovedstrategi. I relasjon til kapitalforvaltningsvirksomheten skal banken i sin vurdering av verdipapirinvesteringer ta hensyn til om bærekraft er innlemmet i den underliggende virksomheten det investeres i.

Det fremgår av Strategi Risikostyring og Internkontroll at bankens renterisiko, aksjerisiko, valutarisiko, kredittspreadsrisiko og eiendomsrisiko skal være lav og styres ved hjelp av rammer.

Kapitalforvaltningen i banken er delt i to porteføljer

- Likviditetsportefølje, definert som forvaltning av bankens likvide midler for oppfyllelse av likviditetsmålet om 30-dagers LCR på minimum 110 prosent
- Øvrige finansielle instrumenter, herunder konsernets strategiske investeringer og ramme for aksjer og egenkapitalbevis.

8.2 Likviditetsportefølje

Bankens primære mål for forvaltningen av likviditetsporteføljen er å holde likviditetsrisikoen lav. Likviditetsrisiko defineres som risiko for tap på porteføljen som følge av dårlig likviditet i verdipapirene. Strategien for å oppnå lav likviditetsrisiko er å investere i statsobligasjoner, likvide obligasjoner med fortrinnsrett og holde innskudd i Norges Bank. Sekundært mål for forvaltningen er å oppnå høyest mulig risikojustert avkastning. Strategien er å sette sammen en portefølje av verdipapirer med lav renterisiko og lav til moderat kredittrisiko.

For å sikre at likvide eiendeler kan dekke forpliktelser ved forfall, er det i likviditetsstrategien fastsatt at bankens styringsmål for LCR skal ligge 10 prosentpoeng over minimumskravet på 100 prosent. Banken har fastsatt investeringsrammer for

aktivaklassene. I tillegg har banken fastsatt rammer for rente-, valuta- og kredittrisiko. Rente- og kredittrisiko er definert som risiko for tap på porteføljen som følge av henholdsvis økning i (stats)renter og kredittpåslag, samt utstederrisiko. Motpartsrisiko styres ved bruk av maksimumsrammer.

For bankens totalbalanse er det fastsatt maksimumsramme for renterisiko uttrykt som maksimal resultateffekt gitt en renteoppgang på 2 prosentpoeng over hele rentekurven. Renterisikoen skal styres for ulike tidsintervall.

8.3 Øvrige finansielle instrumenter

Likviditetsporteføljen dekker bankens likviditetsbehov. Banken har i tillegg finansielle investeringer av strategisk karakter, basert på styrevedtak. Rammen bestemmes av de til enhver tid gjeldende styrevedtak. Bankens investering i grønne obligasjoner er tilknyttet rammeverket for grønne innskudd. For andre investering i aksjer og egenkapitalbevis fastsettes beskjedne maksimumsrammer som forvaltes diskresjonært. Investering i fast eiendom skal besluttes av styret. Hovedkontoret på Nesttun er bankens eneste investering i fast eiendom av vesentlig karakter.

8.4 Rapportering og måling

Middle office utarbeider hver måned en investeringsrapport om markedsavkastning og risiko. Den er fast innslag i Balansestyringskomiteen og på styremøtene. Risk manager rapporterer kvartalsvis overholdelse av investeringsrammer til styret.

Banken har ikke handelsportefølje og rapporterer således ikke minimum kapitaldekning etter standardmetoden for markedsrisiko. Kapitalbehov for markedsrisiko i Pilar 2 er beregnet med modellene som Finanstilsynet har gjort rede for i Rundskriv 12/2016.

9 Likviditetsrisiko

9.1 Overordnet

Retningslinjer og rammer for likviditetsstyring bygger på bankens hovedstrategi generelt og kapitalforvaltningsstrategi, ICAAP og Strategi Risikostyring og Internkontroll spesielt. Retningslinjene revideres minimum årlig. Gjennom den årlige ILAAP-prosessen vurderer banken likviditets- og finansieringsrisikoen. Føringer for bærekraft følger av bankens hovedstrategi. I likviditetsstyringsvirksomheten skal banken i sin vurdering av investorer ta hensyn til om bærekraft er innlemmet i den underliggende virksomheten investorene representerer.

Det fremgår av Strategi Risikostyring og Internkontroll at «Banken sin likviditetsstyring skal til enhver tid være forsvarlig. Målet for likviditetsstyringen i banken er å finansiere bankens virksomhet ved å balansere forholdet mellom finansieringskostnad og likviditetsrisiko. Banken har satt tre mål i styring av likviditetsrisikoen; lav fundingkonsentrasjon, tilfredsstillende likviditetsandel samt tilfredsstillende andel stabil finansiering.» Likviditetsrisiko er definert som sannsynligheten for at banken ikke har tilgang til nødvendig finansiering til en fornuftig pris.

En forutsetning for finansieringsvirksomheten er at banken fremstår lønnsom, solid, likvid og har en fornuftig finansieringsstruktur. For å nå målet om finansiering av virksomheten skal banken tilstrebe en diversifisering av finansieringskildene. De viktigste finansieringskildene er innskudd, egenkapital, innlån fra markedet, innlån gjennom Fana Sparebank Boligkreditt, innlån fra institusjonelle investorer og fondsforvaltere og trekkfasiliteter. Innskudd som kan finansiere utlån er viktigere for banken enn flyktige innskudd som må plasseres i likviditetsporteføljen.

Bankens kapitalstrategi (ICAAP) gjør rede for kapitalkrav og styringsmål. For å dekke gapet mellom bankens finansieringsbehov og finanseringen som innskudd og egenkapital representerer, skal banken utstede sertifikater, senior obligasjonslån og obligasjoner med fortrinnsrett. I vurderingen av hvordan de ulike verdipapirene skal settes sammen skal pris, graden av pantsettelse av bankens utlån, finansieringsstruktur, forfallstruktur og låneomfang tas hensyn til. Grunnet pris og tilgjengelighet skal obligasjoner med fortrinnsrett være bankens hovedinstrument for langsiktig

markedsfinansiering. I takt med at andelen av porteføljen av obligasjoner med fortrinnsrett øker, skal de andre vurderingskriteriene tillegges økt vekt.

9.2 Styring av likviditetsrisiko

I tråd med mål og strategi skal banken tilstrebe en optimal finansieringsportefølje. Banken har minimumsrammer for ulike finansieringskilder som skal forhindre at prisfokus gir for høy konsentrasjon i porteføljen av obligasjoner med fortrinnsrett, og maksimumsramme for obligasjoner med fortrinnsrett som skal hindre overpantsettelse av bankens utlån.

For å bidra til å sikre at likvide eiendeler skal kunne dekke forpliktelser ved forfall, skal bankens styringsmål for 30-dagers LCR ligge 10 prosentpoeng over minimumskravet på 100 prosent. Kapitalforvaltningsstrategien legger føringer for sammensetting av likvide eiendeler. Gitt at likvide eiendeler skal dekke forpliktelser ved forfall, vil størrelsen på sistnevnte forpliktelser være avgjørende for hvor mye som må plasseres i likvide eiendeler. Maksimumsramme for enkeltlån og andel markedsfinansiering med løpetid under 12 måneder skal sørge for at forpliktelser ved forfall ikke overstiger et forsvarlig nivå.

I beregning av likviditetsandel vurderes likvide eiendeler i forhold til netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid. Banken skal vie spesiell oppmerksomhet til det helt kortsiktige finansieringsbehovet (dagens, de neste dagers) samt holde en buffer for uforutsette finansieringsbehov. Banken skal også vie spesiell oppmerksomhet til betydelige forpliktelser i perioden etter LCR-stressperioden på 30 dager, og 6 måneder frem i tid (180-dagers LCR). Banken skal tilstrebe en 180-dagers LCR på mer enn 100 prosent (styringsmål).

Banken finansierer utlån og andre varige eiendeler langsiktig. Ved å tilfredsstillе NSFR-kravet kan banken klare seg i 1 år under et moderat stressscenario med begrenset tilgang på ny finansiering og betydelige uttrekk av kundeinnskudd. Internt krav om 100 prosent stabil finansiering legger betydelige føringer for andel finansiering utover 1 år. Derfor skal 75 prosent av bankens markedsfinansiering ha løpetid utover 1 år.

9.3 Rapportering og måling

Banken utarbeider likviditetsprognoser og stresstester. Finansdirektør rapporterer kvartalsvis om likviditetssituasjonen til styret, og gjør rede for tilsvarende på møtene i Balansestyringskomiteen. Risk manager rapporterer kvartalsvis overholdelse av rammer til styret i rapporten. Middle office og kapitalmarked simulerer likviditetsbortfall (stresstesting) i samarbeid, og rapporterer kvartalsvis til ledergruppen og styret. Resultatene påvirker kapitalforvaltningsstrategi, likviditetsstyringsstrategi samt bankens beredskapsplan for likviditetsbortfall. Styret gir fullmakt til opptak av lån i markedet.

10 Operasjonell risiko

10.1 Overordnet

Fordi operasjonell risiko er et vidt fagfelt, har banken utarbeidet en egen strategi for styring av operasjonell risiko. Strategien kommer i tillegg til Strategi Risikostyring og Internkontroll. Strategi Risikostyring og Internkontroll er et overordnet strategidokument som legger føringer for samtlige delstrategier. Strategi Styring av Operasjonell Risiko er en delstrategi på linje med kredittstrategi, kapitalforvaltningsstrategi mfl. Strategien skiller seg fra de øvrige delstrategiene ved at den ikke er rettet mot et spesielt virksomhetsområde, men omfatter ulike kategorier av hendelser som kan påvirke alle virksomhetsområdene i banken. Strategien revideres årlig av styret i lys av endrede rammebetingelser, makroøkonomiske utsikter, utviklingen innenfor strategiske satsningsområder mv.

I tillegg til strategien, består rammeverket for styring av operasjonell risiko av

- Rammer og retningslinjer for styring av operasjonell risiko
- System for kontroller, registrering, oppfølging og rapportering

Banken definerer operasjonell risiko som «risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser».

10.2 Styring og kontroll

Styret er av den oppfatning at tap som følge av operasjonelle feil kun i begrenset grad skal bidra til avvik fra forventet resultat, og har fastsatt maksimumsrammen for slik eksponering. Bankens organisering og ansvarsforhold innenfor operasjonell risiko skal være tydelig og dokumentert og tilpasset virksomhetens størrelse. Banken er delt inn i virksomhetsområder. Det er den enkelte virksomhetsleder som har ansvaret for styring av operasjonell risiko på sitt område. Virksomhetsledernes risikoanalyse er en del av bankens system for å identifisere, styre og måle den operasjonelle risikoen i løpende drift. Analysene beskriver operasjonell risiko som finnes i prosessene, rutinene, systemene, produktene, ansatte mv. Banken implementerer kontroller som en del av en prosess for å oppnå ønsket risikonivå.

Hendelser gir en pekepinn på risikonivået. En hendelse kan resultere i at banken blir oppmerksom på en ny risiko, eller at hendelsen er så alvorlig at den gir opphav til et nytt tiltak for å forbedre, fjerne eller lage nye kontroller. Tiltak kan også være å forbedre eller implementere prosesser. Hendelser har således verdi, og skal løpende registreres i bankens 'Modell for styring av operasjonell risiko' som inneholder hendelsesdatabasen.

Omfanget av hendelser blir rapportert kvartalsvis til styret. Tilsvarende blir resultatet av risikoanalysen, blant annet beregnet operasjonelt tap, rapportert årlig til styret.

10.3 Måling av risiko

Banken bruker basismetoden for å sette av kapital til operasjonell risiko i Pilar 1. Styrets fastsatte maksimumsramme for operasjonelle feil er langt lavere enn avsetningen etter pilar 1. Faktiske tap i banken er små. Operasjonelle hendelser har heller ikke sådd tvil om robustheten i bankens rammeverk for styring av operasjonell risiko. Banken ser det derfor ikke som nødvendig å sette av kapital til operasjonell risiko i Pilar 2.

11 Compliance risiko

Compliance risiko er risikoen for at banken pådrar seg offentlige sanksjoner, økonomiske tap eller tap av omdømme som følge av at banken ikke etterlever lover, regler og standarder.

Det er bankens fagansvarlige som har ansvar for å følge lover og retningslinjer innenfor sitt fagområde. De er dermed adressater for ulike rundskriv som sendes til banken.

Compliance officer holder oversikt over lover og regler som gjelder for banken, og påser at banken sine rutiner er i tråd med regelverket. Etterlevelse rapporteres periodisk til styret.

12 Andre risikoer

12.1 Klimarisiko

Klimarisiko i banksektoren kan tenkes på som risikoen for at endringer i klima eller endringer i miljøpolitikk på ulike måter forringer livsgrunnlaget for kundene til banken, og på den måten påfører banken tap. Klimarisiko dekker også faren for svekket omdømme som følge av at banken har eksponeringer mot næringer eller kunder som driver virksomhet som skader miljøet.

Klimaendringer er en trussel for finansiell stabilitet, og fokuset på klimarisiko er derfor viktig for finansnæringen. Banker kan gjennom utlånsvirksomheten sin legge føringer for hvilken type investeringer og virksomheter en ønsker å gi støtte til. Banken er oppmerksom på hvilke utfordringer som klimaendringene kan føre med seg, og har miljøhensyn med seg som rettesnor i kredittvurderingen av nye kunder. Se kommentarer om bærekraft under beskrivelse av kredittrisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko.

12.2 Forretningsrisiko

Forretningsrisiko er definert som risiko knyttet til uventet inntekts- eller kostnadsendringer som følge av konjunkturoendringer eller endret kundeatferd. Risikoen omfatter

fare for sviktende inntekter som følge av at bankens kunder endrer atferd enten som følge av konkurransesituasjonen, trender eller sviktende omdømme, eller at banken får sviktende inntekter som følge av feilslått strategisk satsing i nye markeder eller produkter. Manglende evne til å fange opp omstillinger i kundeatferd gjennom tilpasning av banken sine produkter vil også være en forretningsrisiko.

Å forstå kundenes behov og gjennomføre nødvendige endringer i banken er avgjørende for å lykkes. Overordnet strategi redegjør for dette arbeidet. Målinger av kundeatferd og analyse av konkurransesituasjonen og markedssituasjonen er en del av forretningsutviklingsgrunnlaget. Med dette som utgangspunkt blir budsjett og målekort for oppfølging etablert. Budsjett og målekort blir rapportert og fulgt opp månedlig.

Finanstilsynet har kommentert at denne risikoen kan tas hensyn til i banken sin faktiske kapitaltilpasning, og når banken fastsetter interne styringsmål for kapital. Dette kan gjøres ved å ta hensyn til forretningsrisikoen i vurdering av nødvendig kapitalkravmargin. Banken setter derfor ikke av ytterligere kapital til forretningsrisiko i Pilar 2.

12.3 Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko er definert som faren for tap som skyldtes at banken har store deler av den utlånte kapitalen knyttet opp mot enkeltaktører eller mot avgrensede geografiske eller næringsmessige område.

Banken sin konsentrasjonsrisiko styres gjennom bankens risikorammer. Risikorammene fremgår av styrets kredittstrategi, og det er fastsatt rammer for blant annet størrelsen på engasjement til enkeltkunder og næringer. Oppfølging av rammene i kvartalsvis risikorapport til styret.

Ved hjelp av metoder som Finanstilsynet har gjort rede for i Rundskriv 12/2016 har banken beregnet kapitalkrav for sektorkonsentrasjon for bransje og for store engasjement. I tillegg er det vurdert om det skal settes av kapital for geografisk konsentrasjonsrisiko.

12.4 It-risiko / cyberrisiko

IT-risiko viser seg i ulike varianter. System eller betalingsløsninger som ikke fungerer tilfredsstillende tilhører den tradisjonelle risikoen. I tillegg åpner både digitaliseringen som banknæringen er inne i og endringer i lowerket som regulerer banknæringer, opp at nye aktører kan komme på banken med nye løsninger som kan endre måten kundene tenker rundt tradisjonelle banktjenester.

Cyberrisiko er risikoen for økonomisk tap eller svekket omdømme som følge av svikt eller mangler i IT-systemene til banken. Nye digitale løsninger gjør ofte hverdagen lettere både for kunder og bankansatte. Samtidig ser en at det i mange tilfelle oppstår nye risikoer ved innføring av de digitale løsningene. Dette kan bli utnyttet til ulike former for cyberkriminalitet.

Banken arbeider systematisk med å gjøre grep og investeringer som reduserer faren for cyberangrep og for å dempe IT-risikoen generelt. Hertil kommer forsikringsdekning for cyberrisiko.

13 Krisehåndtering - kontinuitet og gjenoppretting

I oktober 2019 godkjente styret bankens første gjenopprettingsplan, og sist i juni 2021. Planen følger av krav i Finansforetaksloven. Arbeidet med gjenopprettingsplanen, og ikke minst operasjonalisering av planen, førte til at beredskapsplanen ble skrevet helt om, og godkjent av styret. Gjenopprettingsplanen skal iverksettes av banken når den er utsatt for en «livstruende» hendelse, men før utviklingen er kommet så langt at myndighetene iverksetter krisehåndtering eller avvikling. Beredskapsplanen omhandler plan med prosedyrer for å håndtere bortfall av likviditet for banken og likviditetssvikt i markedet.

Matrise for plananvendelse fremgår av figuren under

Virksomhet	Ordinær drift		Stressscenario		Alvorlig stressscenario	Krisetiltaksplan / Avvikling
Fokusområder	Planlegging Risiko og sårbarhet Risikokontroll		Trusselvurdering Avverge krise		Håndtere akutt krise Plan for tiltak som kan iverksettes for å håndtere en	
Styringsdokumenter, modeller, rapportering mv.	Strategier, modeller og rutiner,		Beredskapsplan		Gjenopprettingsplan	Krisetiltaksplan utarbeides av Finanstilsynet
Beredskapsnivå (5-1) Beredskapsnivå Tekst	5 / 4 Normal / Oppmerksomhet		3 / 2 Mindre krise / middels krise		2 / 1 Alvorlig krise	
Styringsmodell	Ordinær linjeorganisasjon	Triggerpunkt for beredskap	Beredskapsmatrise	Triggerpunkt for gjenoppretting	Gjenopprettingsmatrise	

Banken har tre beredskapsmål; (1) Løpende vurdering av likviditetssituasjonen, kapitalsituasjonen mv. for å sikre rask respons, (2) dokumentering av beredskapsnivå (også normal) og vurderingsgrunnlag samt (3) ved økt beredskap iverksettelse av bankens beredskapsorganisasjon for å sikre kompetanse og ressurser, fokus på forestående obligasjonsforfall samt etablering av tiltak for å sikre forsvarlig drift mv.

Den løpende vurderingen er ivaretatt ved at det ukentlige likviditetsmøtet hver mandag med deltagere fra Kapitalmarked, middle office og Økonomi og styring gjennomgår hvordan indikatorene utvikler seg. Vurderingen dokumenteres og baseres på følgende nøkkeltall

<i>Interne</i>	<i>Eksterne</i>
LCR (kvartal)	Styringsrente (rentemøtene)
NSFR (kvartal)	Nibor 3 måneder (daglig)
ROE (kvartal)	Boliglånsrente (daglig)
CET1 (kvartal)	OMF 5 år spread i bp
T1 (kvartal)	Senior 5 år spread i bp
T2 (kvartal)	Boligprisendring Bergen (m)
Mislighold 91-180d(måned)	Arbeidsledighet (kvartal)
Rating (kvartal)	
Beholdning kontanter (dag)	